वेळ : २.३० तास **गुण : ७५**

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) अंतर्गत पर्याय लक्षात घ्यावेत.
३) प्रश्नांसमोरील अंक गुण दर्शवितात.

प्र. १ अ) महाराष्ट्रात मराठी सत्तेचा राजकीय सत्ता म्हणून उदय कसा झाला याचा सविस्तरपणे आढावा घ्या. (१५)

किंवा

ब) शिवकालीन समाज, संस्कृती व वाङ्मयविश्व याविषयी सविस्तर विवेचन करा.

प्र. २ अ) संत रामदास यांच्या साहित्यातून समाजहिताची तळमळ कशी व्यक्त झाली आहे ते लिहा. (१५)

किंवा

ब) संत बहिणाबाईंच्या वाङ्मयीन कार्याचा परिचय करून द्या.

प्र. ३ अ) "संत तुकोबांच्या अस्तित्वभानात सामाजिकता समाविष्ट होती आणि ती जागरूक होती", या विधानाचा परामर्श तुकारामांच्या निवडक अभंगांच्या आधारे करा. (१५)

किंवा

ब) संत वेणाबाईंच्या निवडक अभंगांचे सविस्तरपणे विवेचन करा.

प्र. ४ टिपा लिहा. **(प्रत्येक गटातील १)** (१५)

अ) १. अफजलखानाचा पाडाव

किंवा

२. रयतेचे राज्य

ब) १. संत बहिणाबाई

किंवा

२. संत रामदासांची राजकीय प्रकरणे

क) १. संत वेणाबाई यांचे जीवन चरित्र

किंवा

२. संत तुकाराम यांच्या पुढील अभंगाचे विवेचन करा -

"विष्णुमय जग वैष्णवांचा धर्म। भेदाभेद-भ्रम अमंगळ॥
आइका जी तुम्ही भक्त भागवत। कराल ते हित सत्य करा॥"

प्र. ५ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **(प्रत्येक गटातील १)** (१५)

अ) १. शिवकालीन महसूल व्यवस्थेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

२. छत्रपती राजाराम व मराठ्यांचा स्वतंत्र संग्राम याविषयी माहिती द्या.

ब) १. मनाचे श्लोक

किंवा

२. शिवकालीन कालखंड

क) १. 'आनंदवनभुवन' याविषयी माहिती द्या

किंवा

२. संत बहिणाबाई यांच्या पुढील अभंगाचे विवेचन करा -

"आकाशीचा सूर्य जळात बिंबला। तरी काय बुडाला तयामाजी॥
तैसा या शरीरी अलिप्तची असे। इंद्रियसमरसो असोनिया॥"

****

XSAGARDADMINYB86D40XSAGARDADMINYB86D40